
Troverdige tilfeldigheter

Lars Olav GjØra. Fra Credo 02/2015

Mange av oss har lest de fire evangeliene mange ganger og kjenner derfor historien godt. Det ironiske er at vi da kan gå glipp av små detaljer som underbygger historiens troverdighet. Av og til kjenner vi nok til disse detaljene, men vi har kanskje ikke tenkt på hvilket evangelium som har med hvilke detaljer. En som har tenkt på dette er Tim McGrew, professor i filosofi ved Western Michigan University i USA. Her er noen av hans eksempler på slike tilfeldigheter.¹

Lukas 9,28-36

Omkring åtte dager etter at han hadde sagt dette, tok han med seg Peter, Johannes og Jakob og gikk opp i fjellet for å be. Og mens han ba, fikk ansiktet hans et annet utseende, og klærne ble blendende hvite. Med ett sto det to menn og snakket med ham; det var Moses og Elia. De viste seg i herlighet og talte om den utgangen livet hans skulle få, om det han skulle fullføre i Jerusalem [...] Det lød en rØst fra skyen: «Dette er min Sønn, den utvalgte. Hør ham!» Disiplene tidde med dette. På den tiden fortalte de ikke til noen hva de hadde sett.

Etter å ha opplevd noe så uvanlig, ville ikke den naturlige reaksjonen være å fortelle det til noen? Hvorfor gjorde de ikke det?

Lukas forklarer ikke hvorfor, men det gjør Markus i sin beskrivelse av den samme episoden. Han har nemlig med den detaljen at "på veien ned fra fjellet påla han dem at de ikke skulle fortelle noen hva de hadde sett, før Menneskesønnen var stått opp fra de døde."² Og interessant nok sier ikke Markus at disiplene adlød Jesus, men dette leser vi i stedet i Lukas.

Matteus 26,65-68

Da flerret øverstepresten klærne sine og sa: «Han har spottet Gud! Hva skal vi med flere vitner? Nå har dere jo hørt gudsbespottelsen. Hva mener dere?» De svarte: «Han er skyldig til å dø.» Så spyttet de ham i ansiktet og slo ham med knyttnevene. Noen slo ham i ansiktet og sa: «Nå kan du være profet for oss, Messias. Hvem var det som slo deg?»

Hvorfor skulle det være vanskelig for Jesus å si hvem som slo ham? Hva har dette å gjøre med å være profet? For å forstå hvordan dette henger sammen må vi gå til Lukas. Han gir oss den lille opplysningen at "de dekket til ansiktet hans"³, og da blir det jo straks mye vanskeligere å vite hvem som slår en. Vi vet ikke sikkert hvorfor Matteus utelater dette, men kanskje var det fordi denne historien var så godt kjent.

Lukas 23,1-4

Hele forsamlingen brøt nå opp og førte ham til Pilatus. Der begynte de å anklage ham. De sa: «Vi har funnet at denne mannen fører folket vårt på avveier: Han vil hindre at vi betaler skatt til keiseren, og han gir seg ut for å være Messias, altså konge.» Pilatus spurte ham: «Er du jødernes konge?» «Du sier det», svarte Jesus. Da sa Pilatus til overprestene og folkemengden: «Jeg finner ingen skyld hos denne mannen.»

Å utgi seg for å være en konge ville bli oppfattet som en trussel mot keiseren og romersk styre. Pilatus ser ut til å tolke det slik når han spør Jesus om han er jødernes konge. Men hvordan kan han ta så lett på dette når Jesus ser ut til å innrømme at han faktisk er en konge? Dette burde da Pilatus i høyeste grad bry seg om. Han ville jo ikke ha noe opprør i sitt område.

Joh 18,29-38 fyller inn hullene ved å gi flere opplysninger om hva samtalen mellom Jesus og Pilatus dreide seg om.

Pilatus gikk da ut til dem og sa: «Hva er anklagen som dere fremfører mot dette mennesket?» De svarte: «Var han ikke en forbryter, hadde vi ikke overgitt ham til deg.» [...] Pilatus gikk da inn i borgen igjen, kalte Jesus til seg og sa: «Er du jødernes konge?» Jesus svarte ham: «Sier du dette av deg selv, eller har andre sagt det om meg?» «Er vel jeg jøde?» sa Pilatus. «Ditt eget folk og overprestene har overgitt deg til meg. Hva er det du har gjort?» Jesus svarte: «Min kongsmakt er ikke av denne verden. Var min kongsmakt av denne verden, hadde mine menn kjempet for at jeg ikke skulle bli overgitt til jødene. Men min kongsmakt er ikke herfra.» «Du er altså konge?» sa Pilatus. «Du sier at jeg er konge», svarte Jesus. «For å vitne om sannheten er jeg født, og derfor er jeg kommet til verden. Hver den som er av sannheten, hører min røst.» «Hva er sannhet?» sa Pilatus. Deretter gikk han igjen ut til jødene og sa til dem: «Jeg finner ingen skyld hos denne mannen.»

Når Pilatus undersøker nærmere, virker ikke dette som noen trussel mot romersk styre likevel. I dette eksemplet faller det også noen biter på plass andre veien. Johannes har nemlig ikke med anklagen om å være konge, bare at han er en forbryter. Hvorfor skulle da Pilatus spørre om Jesus var konge?

Johannes 6,2-6

I opptakten til at Jesus metter fem tusen i Johannesevangeliet leser vi: *Jesus løftet blikket og så at en stor folkemengde kom til ham. Han sa da til Filip: «Hvor skal vi kjøpe brød så alle disse kan få noe å spise?»* Det som er interessant er hvorfor Jesus stiller dette spørsmålet til akkurat Filip? Fordi han tilfeldigvis var den som stod nærmest?

Hvis vi går til Lukas, så nevnes ikke Filip. Derimot forteller Lukas at de befinner seg i nærheten av Betsaida.⁴ Muligens vil en observant leser huske at da Filip ble introdusert i Johannesevangeliet, ble det nevnt at han var fra nettopp Betsaida.⁵ Dette nevnes også

igjen senere i Johannes,⁶ men her i kapittel 6 nevnes det ikke, selv om det ville vært relevant. I dette siste eksemplet må vi altså gå til tre tekster for å se hele bildet.

Mange mener at evangeliene er oppdiktete historier, men slike eksempler, og det finnes mange flere, peker i retning av at historiene er sanne. Om historiene var fabrikkert, ville forfatterne trolig ha vært påpasselige med å forklare alle detaljer for å virke overbevisende. Dette er ikke like viktig hvis de bare rapporterer det som faktisk skjedde.

“Det er lett å finne på en løgn, men du kan ikke få andre med på løggen din,” sier McGrew. En konspirasjonsteori mellom de fire evangelistene virker mindre sannsynlig enn at det som rapporteres rett og slett er sannheten, men at de fire forfatterne ikke alltid vektlegger det samme. Da er det bare en fordel at vi har fire evangelier som på denne måten kan utfylle og bekrefte hverandre.

¹ F.eks. podcasten 'Defending the Gospels' episode 31: 'Undesigned Coincidences 1'

² Mark 9,9

³ Luk 22,64

⁴ Luk 10,9

⁵ Joh 1,44

⁶ Joh 12,21